

SLOVENSKI NAROD.

Izbija vsak dan zvečer, izimaj nedelje in praznike, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogrsko deželo za vse leto 25 K, za pol leta 13 K, za četrt leta 6 K 50 h, za en mesec 2 K 30 h. Za Ljubljano s pošiljanjem na dom za vse leto 24 K, za pol leta 12 K, za četrt leta 6 K, za en mesec 2 K. Kdor hodi sam po ulici, plača za vse leto 22 K, za pol leta 11 K, za četrt leta 5 K 50 h, za en mesec 1 K 90 h. — Za tuje dežele toliko več, kolikor znaša poštnina. — Na naročbe brez istodobne vplačila naročnine se ne ozira. — Za oglasila se plačuje od petorostopne peti-vrste po 12 h, če se se oglasilo tiska enkrat, po 10 h, če se dvakrat, in po 8 h, če se tiska trikrat ali večkrat. — Dopisi naj se izvele frankovati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravljalstvo je v Knaševih ulicah št. 5, in sicer uredništvo v I. nadstropju, upravljalstvo pa v pritličju. — Upravljalstvu naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oglasila, t. j. administrativne stvari.

„Slovenski Narod“ telefon št. 34.

Posamezne številke po 10 h.

„Narodna tiskarna“ telefon št. 85.

Namen posvečuje sredstvo!

Z Notranjskega.

Časopisje je velesila! Tega znanega dejstva se boje naši klerikaleci bolj, kakor kuge in lakote. Posebno jim je trn v peti vse napredno časopisje, posebno pa »Slovenski Narod«. Tega lista se bolj boje, kakor pes palice. In zakaj? Izjako enostavnega vzroka! »Slovenski Narod« posveti pogosto v najhujše skrivališče naših pobožnjakov in kakor hitro zagledajo ti pobožnjaki luč, zbeže liki šturki po svojih skrivališčih, da se ne upajo na dan tako hitro. In ker prinaša ravno »Slovenski Narod« luč v najeddalnejše zagorske kotiče, da ne morejo naši ljubi klerikaleci izkoristiti — grešoč na nevednost našega kmetijskega naroda — slovenskega naroda, udeležiti v bodreži ta narod, zaklela se je naša fanatizirana duhovščina, da zatre z vsako silo ta list, porabljaajo tu vsako, še tako obskurno sredstvo.

Naš škof dr. Bonaventura je moral izdati menda za novo leto vsem svojim valptom posebno navodilo, kako in s kakimi sredstvi morajo zatirati ti duševni sužnji vsak napreden časopis, posebno pa »Slovenski Narod«. Kajti drugače se menda ne bi pehali ti podložniki tako in s tako strastjo po vseh hišah, kjer le slutijo, da berejo kak napreden časopis. In tu mora tekati vse od hiše do hiše, od tolstege župnika do suhega kaplana. Kjer pa teži preobila maščoba župnika, da ne more tako hitro obletati vseh hiš, kakor mu je menda ukazano, tam pa napodi preobilni župnik svojega sestrčkanega kaplana na gonjo.

In kakih sredstev se poslužujejo ti fanatiziranci, pa presega že vse meje. Ko bi naš Odršenik še enkrat stopil na svet, bi zagrabil najdelejši bič ter nagal vse te lopove iz prevrženih njih služb. Kakor drastičen zgled navajamo sledeče: Daleč, ne le

po Notranjskem, temveč sploh po Slovenskem znano veleugledno družino M. Gostiša na Kalcih pri Gor. Logateu je zadela nenadomestljiva nesreča. Kap je zadela poglavarja te veleugledne družine pred kratkim in mož se bori s smrtjo. Potrta družina pričakuje vsak dan najhujše katastrofe. Mož, narodnjak po srcu in dejanju, je vedno spolnjeval ne le cesarske, temveč tudi božje postave, držel se je geala, daj cesarju, kar je cesarjevega, in daj Bogu, kar je božjega, je pustil poklicati gospoda duhovnika, da ga spravi z Bogom. Zakaj g. župnik ni prišel, nočemo preiskavati, a poslal je svojega oproda, na novo došlega kaplana Ignacija Zaplotnika. To se je zgodilo dne 4. t. m. Mož je res došel, a s kakim namenom?

Po kratkem uvodu je zahteval ta »božji namestnik«, da naj se s smrtjo boreči mož odpove naročbi »Slovenskega Naroda« — bil je namreč zvest naročnik in bralec, kakor sploh vsak izobraženec na Slovenskem, »Slovenskega Naroda«, in obljubi, da opusti »Slovenski Narod« ako ozdravi. Mož, kakor značaj, se ni vdal tej kaplanovi zahtevi, akoravno mu je ta grozil s hudičem in peklom. In razšla sta se! Na hišnih stopnicah sreča gospodinja odhajajočega kaplana in seveda je bilo prvo vprašanje: »Gospod, kdaj pridete z Bogom« — na kar ji le-ta kratko odvrne: »Vam bo že mož povedal«, ter odide.

Najhujšega se nadejajoča gospa stopi v bolnikovo sobo in tu najde od razburjenosti se tresočega in skoro že v agoniji ležečega soproga. Le krepki bolnikovi naravi in skrbljivosti gospe je pripisovati, da se je otelo pojemajoče življenje.

Takih sredstev in v takih slučajih se poslužuje naša fanatična duhovščina, hoteč zatreti ji neljubi list »Slovenski Narod«. Da se pa upa tako mlado kaplanče nastopiti v takih slučajih — takorekoč pred očmi smrti, ne plašeč se posledic svojega nastopa, ko uklonejo celo najhujši sovražniki svoj tilnik pred veličan-

stvom smrti, pogledimo le divje Japonce, celo ti se klanjajo smrti in odpustajo svojim smrtnim sovražnikom, — proti možu-očetu, ki je vzredil 11 otrok, presega že vse meje. — Kaplane pa je imelo še drug namen. Najprej je hotel privedi bolnika do tega, da se odpove »Slovenskega Naroda« in kakor posledica tega bi bila, da bi pregovoril bolnika, da zapusti kaj za »cerkev«. Ker je pa kaplaneu izpodletela prva zahteva, tako gotovo bi mu tudi druga. Bolnik se je namreč še pri svojem zdravju izrekel, da ne bo dal nikdar nič cerkvi, ker ne potrebuje — temveč, ako bo kaj daroval, dal bo za občinske rezeže.

Bolnik odklanja sedaj vsako tolažbo takih fanatiziranih duhovnikov in dal si je poklicati takega božjega namestnika, ki prav umeva prevrženosti nauk našega Odršenika!

Škofu dr. Bonaventuri pa kličemo: Le tako dalje! Sadovi ne izostanejo! Sejte veter, ali želi bodete vihar. To je najkrajša pot, da pripeljete svoje ovčice h Kristusu kralju.

In ti slovenski kmet? Ta slučaj naj te uči, da naši duhovščini ni do nauka Kristusa, ko je rekel: »Jaz vam prinašam ljubezen« — temveč le za to jim je, da te obdrže v nevednosti in neumnosti; kajti le tedaj te morejo izkoristiti in živeti dobro ob tvojih žalih, dokler jim slediš slepo, kakor sestrčkan pes.

—t—

Vojna na Daljnem Vztoku.

Odhod ruske posadke iz Port Arturja.

Po poročilih iz Londona je trajal odhod ruske posadke iz Port Arturja tri dni. V soboto so odkorakali zadnji Rusi iz mesta, v trdnjavi so ostali samo ranjenci. Zagonetna neotročnost v poročilih o številu ujetnikov še ni pojasnena. Japonsko poslani-

štvo v Londonu je dobilo v nedeljo to le Nogijevo poročilo:

Predaja ujetnikov je bila v smislu kapitulacije končana v soboto. Skupno število ujetnikov znaša 878 častnikov in 23.491 mož; 441 častnikov in 229 častniških slug je obljubilo, da se ne udeležijo več te vojne.

Dopisnik lista »Times« javlja iz Tokija:

Te številke izključujejo bolnike in ranjence. Ker je v bolnicah ležalo okrog 20.000 ljudi, je bilo v Port Arturju v celem, ako se priračunajo še 11.000 civilistov, 57.000 ljudi.

Ti podatki se ne ujemajo z ruskimi poročili in ker so tudi japonska uradna poročila zelo nejasna, je nemogoče natanko dognati, koliko je bilo število ruske posadke v Port Arturju ob času kapitulacije, ki je bila še sposobna za boj.

Zakaj je Steselj kapituliral?

Reuterjev urad poroča proko Fuzana iz Port Arturja:

Pri sestanku generalov Steslja in Nogija je izjavil Steselj, da je pravi vzrok te vojne iskati v tem, da Rusi niso poznali pravih lastnosti in zmožnosti japonskega vojaka. On je kapituliral, ker bi mogel trdnjavo z ogromnimi žrtvami držati samo še nekaj dni. Preobrat v obleganju se je izvršil, ko so Japonci dobili nove dvanajstpalčne topove. Steselj je bil presenečen, ko je slišal o neuspehih mandžurske armade, in izjavil, da je v sedanjih okolištinah popolnoma nepotrebno, da bi baltiško brodogradništvo nadaljevalo svojo pot na Daljni Vstok.

Uničenje ruskih zastav.

Kakor se poroča iz Petrograda, je poslal general Steselj carju Nikolaju brzojavko, v kateri mu sporoča, da je dal neposredno pred kapitulacijo sežgati vse zastave, ki so bile vse že od sovražnih krogel razstreljene in raztrgane. Japonci niso dobili v roke nobene vojaške zastave. Pri uničenju zastav je bila navzoča vsa posadka in pretresljiv

je bil prizor, ko se je vojaštvo za vedno poslavljalo od svojih praporov, pod katerimi se je junaško borilo celih enajst mesecev.

Požar v Port Arturju.

Reuterjev urad javlja iz Nogijevega glavnega taborišča:

Prvi dan po kapitulaciji je jelo v Port Arturju in dveh krajih gorati. General Steselj se je zbog tega v japonskem taborišču opravičil ter izjavil, da prostovoljci, ki so ostali po odhodu ruske posadke iz mesta, ne zadostujejo, da bi mogli vzdrževati v Port Arturju varnost, mir in red. Z ozirom nato je prosil, da bi japonsko vojaštvo nemudoma zasedlo mesto.

Steselj in drugi generali na svobodi.

Berlinski »Lokal-Anzeiger« poroča iz Tokija:

General Steselj, sedem drugih generalov in štirje admirali so se s častno besedo zavezali, da se ne udeležijo več te vojne. Japonci jih preko Nagazakija odpošljejo v Sanghaj, kjer jih puste na svobodo. Uradno japonsko poročilo pa zatrjuje, da odpotuje general Steselj že 12. t. m. iz Daljnega na Rusko.

Značilne Stesljeve besede.

»Birževija Vjedomosti« pišejo:

Pred tremi dnevi smo izvedeli, da se je general Steselj leta 1902 napram nekemu časnikarju izjavil takole: »Ves denar se porabi za zgradbo nepotrebne Daljnega, ki bo v bodoče baza našega sovraga. Za zgradbo prepotrebne ladjedelnice v Port Arturju pa ni nikjer dobiti denarja« ...

To smo izvedeli koncem enajstega meseca vojne! Zakaj ne takrat? Zakaj ne l. 1902, v času, ko bi se dala nesreča še odvrniti?

Iz enega enostavnega vzroka: takrat je dušila časopisje uničujoča Plevejeva roka. Nas se je smatralo za otroke, pred katerimi se mora

LISTEK.

„Primož Trubar“.

Zgodovinska epska pesnitev. Napisal A. Aškerc. Ljubljana, 1905. Založila Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg.

Zgodovina slovenskega naroda ni drugega, kakor poročilo o mukah in o trpljenju sužnjev. Zgodovine pravzaprav nimamo. O dogodkih in razmerah v prvih stoletjih po prihodu Slovencev v sedanjo domovino ne vemo skoro ničesar. Kar se nam poroča o teh časih, so skoro le kombinacije. Slovenska zgodovina se začneja tedaj, ko so pridrevli Nemci v slovensko domovino in, držeč v eni roki meč, v drugi pa znamenje vere ljubezni, vkovali slovenski narod v verige sužnosti.

Te verige je nosil slovenski narod od časov Karla Velikega do konca minolih dni, do konca preteklega stoletja in se jih tudi še danes ni povsem osvobodil. Še danes nas žulijo in zadržujejo v našem razvoju verige duševne, politične in gospodarske odvisnosti od Nemcev in Lahov, od Dunaja in od

Rma. Slovenske dežele so imele v teh dolgih stoletjih od Karla Velikega pač svojo zgodovino, ali slovenski narod je bil skoro vedno samo orodje tujih, dostikrat sebi sovražnih interesov.

Slovenska preteklost je preteklost siromaka, ki je bil vedno vprežen v jarem sužnosti. Zdaj je ta jarem nosil z večjo, zdaj z manjšo potrpežljivostjo. Časih se pa je tudi zgodilo, da ga je ta potrpežljivost docela minila, da je v njem zavrela kri, da je zbral svoje energije in poskusil streti verige sužnosti ter postati ravnopraven član človeške družbe.

Slovenska povestnica ni drugega, nego poročilo o trpljenju slovenskega naroda in o njegovih poskusih, se rešiti iz svojega položaja in se emancipirati od svojih tlačiteljev in izkorističevalcev.

V dobi fevdalizma so slovenski narod tlačili trije činitelji: država, plemstvo in cerkev. Težka in kruta je bila roka teh činiteljev in dostikrat je pognala izmučeni narod v tak obup, da je poskusil s silo doseči svoje osvobodjenje.

Le eden med temi obupnimi poskusi je lep, je bil velik in je rodil sad, čigar veliki pomen še danes prav spoznavamo. To je bila reformacija.

Katoliška cerkev je s pomočjo države s trinoščno krutostjo zatrla reformacijo in izvedla z živalsko brezobzirnostjo najpopolnejšo reakcijo — pozneje pa se je trudila, da prikrije resnico o tistem velikem boju in zastrupi še spomin na prvi poskus slovenske renesance.

Ena najnavadnejših trditve katoliških ponarejalcev zgodovine je, da je bila reformacija tuje seme, da so se protestantizma oklenili samo velikaši in deloma mestjani, masa naroda pa da je tudi v tistih časih ostala katoliški cerkvi zvesta.

To ni resnica. Ravno masa, ravno tisti krogi, ki se jih sme za tiste čase imenovati slovenski narod, je sovražila katoliško cerkev iz vse duše in se je že puntala proti nji, ko n. pr. kranjski deželni stanovi niso hoteli še ničesar vedeti o reformaciji. Vzroki so bili različni. Duhovščina je bila vsesokoz demoralizirana in nišvredna; satirala je kmeta

in ga izkoriščala; dostikrat niti jezika narodovega niso bili zmožni in dostikrat niti na svojem službenem mestu niso bili. Sploh so bile vse razmere take, da je imelo ljudstvo stotisoč nagibov, sovražiti in zaničevati katoliško duhovščino. Niti trdih nemških graščakov in njih valptov ni narod tako sovražil, kakor duhovščino. Napadi na graščine so bili dosti redkejši, kakor napadi na samostane in na župnišča. V 16. stoletju je bilo, kakor pričajo razne okoliščine, sploh malo duhovnikov, ki so umrli naravne smrti, večinoma so jih razljučeni kmetje zavrtno pobili.

Tlelo je že dolgo pod pepelom, predno so valovi reformacijskega gibanja pripluli na Slovensko. Sploh pa se reformacija ne sme smatrati za nemško delo. Luther bi ne bil nikdar dosegel svojih uspehov, da mu niso Čehi in Angleži ugledali potov in pripravili tal. Luthrova reformacija je sad sodelovanja velikih duhov različnih narodov, posledica večstoletnih priprav. Prav, ker je bila po vsi Evropi in tudi na Slovenskem že ustvarjena predispozicija za refor-

macijo, zato se je tako čudovito hitro razširila.

Sicer pa reformacijsko gibanje dolgo časa ni imelo določnega protestantskega značaja. Ni se šlo za to, da prestopi narod k novi veri, nego da se v katoliški cerkvi izvedejo reforme, da se odpravijo grdobije, da se zagotovi red, da se zajamči primerno delovanje duhovščine in da se spravijo cerkveni nauki v soglasje ne samo z evangeliji, nego tudi z zdravom pametjo. Trubar, Dalmatin in drugi pisatelji so se imenovali katoličane, ne protestante.

V zadnjih desetletjih so zgodovinska raziskavanja spravila toliko novega materiala na dan, da imamo sedaj popolnoma jasno podobo o reformaciji. Da Slovenci še nismo dobili zgodovinarja, ki bi nam podal celotno sliko te velike dobe, tega nas je lahko sram pred vsem izobraženim svetom in z nami vred naj se tega sramuje tudi »Slovenska Matica«.

Uspehi zgodovinskih raziskavanj so naslednji: Domače razmere so pripravile tla, da je mogočen plamen buknil na dan, čim so priletale prve

vse skrivati. Toda otrok se ne pošilja, da bi s praznimi rokami brnili — Port Artur. Otroci se čuvajo, negujejo in varujejo vsake nezgode. Star zakon je, da moč izvira iz znanja, birokratska Rusija pa priznava nesproten princip: moč izvira iz teme.

Port Artur je pal kakor junak v pravljici in na njegovih razvalinah se blešči mesto zastave sv. Andreja deviza: Moč izvira iz znanja in temelj znanja je svobodno časopisje.

Ruske izgube v Port Arturju.

Po poročilih iz Tokija se sodi v tamkajšnjih vojaških krogih, da so Rusi v Port Arturju v cellem izgubili 25 000 moč.

Ruski ujetniki.

Kakor se brzojavlja iz Tokija, so včeraj tjakaj priplule transportne ladje izpred Port Arturja, ki so imele na krovu 1000 ranjenih Rusov. Vsi Rusi so se oddali tamkajšnjim bolnicam v zdravljenje in oskrbo.

Tretje rusko tihomorsko brodogradnje.

Iz Sude na otoku Krati se poroča: Ruske križarke »Oleg«, »Izumrud«, »Dniepr« in »Rion« in torpedovke »Grozni«, »Gromki« in »Rozoi« so v nedeljo popoldne odplule proti Port Saidu, da se združijo s eskadro admirala Roždestvenskega.

Po poročilih iz Kodanija je včeraj zapustilo tretje rusko tihomorsko brodogradnje Libavo.

Prve dni meseca maja pa odpluje četrti in zadnje brodogradnje, za čigar armiranje se dela noč in dan z nervozno hitrostjo.

Preko Berolina pa se poroča: Tretje rusko brodogradnje, obstoječe iz pet oklopnih in oklopnih križark in večjega števila torpedovk, dospje v dansko vodovje koncem tega meseca.

Za novo rusko vojno mornarico.

Kakor se poroča listu »Schles. Zeitung« iz Petrograda, se je na carjev ukaz za tekoče leto odkazalo 500 milijonov rubljev za zgradbo novih vojnih ladij. Te ladje so se že naročile na Nemškem, v Italiji in na Francoskem. V dobi 1905. do 1907. se porabi v isto svrhu 400 milijonov rubljev.

Z mandžurskega bojišča.

General Kuropatkin je poslal carju tole poročilo: V noči 7. t. m. so nas hoteli Japonci ob fronti našega centra presenetiti; toda naše straže so jih pravočasno zapazile in sprejeli smo jih z ljutim ognjem iz topov in pušk, nakar so se umaknili. Na naši strani je bilo ranjenih 18 moč, trije pa ubiti.

V noči 4. t. m. se je odpravil oddelek konjenice na levem krilu na rekonvalescenca v dolino reke Tajsi ter napadel močno japonsko predstražo. Z bajonetmi je bilo usmrčenih 21 moč, pet pa ujetih.

Štajerski deželni zbor.

Gradec, 9. januarja. Danes se je takoj začela debata o proračunu, in sicer tam, kjer se je morala dne 10. novembra l. l. valed slovenske obstrukcije prekiniti. Dasi so na shodu v Mariboru zaupniki in volilci klicali svojim poslancem: »Živela slovenska obstrukcija!« vendar ni o obstrukciji sluh, pa tudi nobene izjave niso podali slovenski poslanci v deželnem zboru, kakaj so že noč spremenili svojo taktiko. — Prva je na vrsti točka gradnje cest in železnic, za kar je proračunjenih potrebnih 613 889 K, pokritja pa 8494 K. Potem se je razpravljalo o regulaciji rek in obzidavi hudournikov in potokov, za kar je proračunjenih potrebnih 659 900 K. — Posl. Zličar je govoril za regulacijo Sile in Save. Posl. dr. Ploj je govoril o regulacijah rek na Spodnjem Štajerskem splošno ter predlagal v posebni resoluciji, naj se zdrževanje regulacijskih del ne prepušča adjacantom (mejašem), temuč je to naloga dežele oziroma občin. — Posl. grof. Lamberger je zastopal načelo, naj se rekam in potokom pusti njih naravni tok. Pač pa je priznaval Dravi od Maribora do izliva veliko važnost za plovitev, češ, da je ta vodna cesta važnejša (?) kot projektovani vodotok od Donave do Adrije. Odgovarjal mu je posl. dr. Jurtela. Po daljši debati se je postavka sprejela s poviškom 4100 K. — Za pospeševanje vinoreje je proračunjenih 309 754 K. — Deželni odbornik grof. Attems je predlagal, naj se postavi v proračun 3000 kron za kmetijsko potovanje v Svico; v isti namen naj se da tudi 1500 K državnega prispevka. — Končno je posl. Einspinner interpeliral proti premestitvi kadetne šole iz Liebenau pri Gradcu na Ogrsko. — Jutri je zopet seja.

O parlamentarnem položaju.

Dunaj, 9. januarja. Iz dosedanjih posvetovanj barona Gautscha z raznimi parlamentarci sklepajo v parlamentarnih krogih, da namerava o Veliki noči sklicati vse deželne zbore k daljšemu zasedanju. Zato pa si bo prizadeval v predstojećem državnozbornem zasedanju, da dožene vse predloge, ki so bile dosedaj predložene parlamentu.

Praga, 9. januarja. Mladočehi so imeli včeraj v Jičnu shod, na katerem je govoril posl. dr. Fořt o položaju. Naglašal je, da je odstop dr. pl. Křibberja negativen uspeh politike čeških poslancev. Čehi morajo sedaj stati s puško ob nogi, da so pripravljeni vedno za naskok pa tudi za obrambo.

Položaj na Ogrskem.

Budimpešta, 9. januarja. Grof Tisza je imel včeraj v svojem

5. volilnem okraju shod. Izjavil se je za nagodbo med Avstrijo in Ogrsko na podlagi Stellove formule. Nadaljnih koncesij ni pričakovati. Samo stojna carina bi provzročila pravo revolucijo na gospodarstvenem polju za več desetletij. Trgovinska pogodba se po njegovem mnenju sklene kmalu in ugodno. Govoreč o socialnem vprašanju je izjavil, da je državno-socialna smer topla pospeševalnica socialne demokracije. Obljubljena volilna reforma bo prinesla pač pomnožitev mandatov, nikakor pa ne splošne volilne pravice. — Grof Tisza pa si v svojem volilnem okraju ni svest zopetne izvolitve, ker ima protikandidata grofa Andrássyja; zatega delj kandiduje obenem tudi v Mikolozu.

Budimpešta, 9. januarja. Posl. Solymossy, bližnji sorodnik grofa Khuena-Hedervaryja, je zapustil liberalno stranko ter šel med desizente.

Dogodki v Macedoniji.

Solun, 9. januarja. Bolgarske čete so zopet prekorale bolgarsko mejo. Dve četi sta se naselili v goru pri Kirici Hasknej, tretja pa operira okoli Taali-Muselina. Bolgarski vstahi so baje sažgali 21 večjih turških kmetij.

Carigrad, 9. januarja. Salta novega pribočnika generala Biza-pašo so štirje neznanci v Pari napadli ter ga smrtno ranili.

Belgrad, 9. januarja. V srbsko-macedonskem komiteju vedno bolj prodira ideja za dejansko prijateljstvo med obema narodoma. Tako so bili nedavno iz komiteja izključeni brez njihove vednosti zelo vplivni člani Godjevac, dr. Jovanović, Rafajlović in Čelović, ker so se kazali Bolgariji sovražne ter zahtevali revolucijo.

Dopolnilne volitve v italijanski parlament.

Rim, 9. januarja. Včeraj so se vršile dopolnilne volitve. Izvoljenih je 5 ministrskih, 2 pristaša ustavne opozicije in 1 socialist.

Dnevne vesti.

V Ljubljani, 10. januarja.

— Slovensko vseučilišče.

Ni še dolgo tega, kar je poslanec Šuklje v državnem zboru govoril o »junktivu« med italijanskim in slovenskim vseučiliščem vprašanjem. Zdaj je italijansko vseučilišče vprašanje stopilo v odločilni stadij; rešitev tega vprašanja se absolutno ne da odlašati. V tem trenutku se je oglašil »Slovenec« z naslednjo izjavo: »Italijansko vseučilišče vprašanje se ne sme rešiti brez slovenskega. Ali oboje ali pa nobenega. Inmočje vprašanje je velika zadruga za vse prizadeta čini-

telje. Jugoslovanski poslanci naj to sadrego izrabijo, in sicer brezobzirno do skrajnosti. Zoana pogodba med »Slovensko zvezo« in mladočehskim klubom daje našim poslancem v roko močno orožje. Trenutek je ugoden. Slovenski narod pričakuje, da njegovi zastopniki to priložnost tudi porabijo in nastopijo z vso odločnostjo. Tako »Slovenec«. Upamo, da ne ostane samo pri besedah, marveč da bodo klerikalni poslanci tudi tako postopali, kakor sedaj obetajo, da bodo njih besedam sledila tudi obljubljena dejanja.

— Praznična obleka, »Ljubljanskega Zvona«. Z vse drugačnim zanimanjem smo letos pričakovali prve številke »Ljubljanskega Zvona«, kakor v prejšnjih letih. Ne le novi romani, nove pesmi naših pisateljev znanec, ampak še mnogo bolj nova umetniška oprema je provzročila v slovenskih umetniških krogih nestrpno pričakovanje. In ne brez varoka. Ko smo zagledali prvo številko, se je spremenila naša rado-vednost v odkrito veselje. Takoj smo videli: »Zvon« je nastopil svoje 25. leto v praznični obleki. Najprej, platnice. Svedo simbolizirana slovenska beletristika. Notabene: slovenska. Tu ne vidimo kake grške figure s svojimi tolikokrat premlatenimi in vendar nenaravnimi simboli, tudi ne francoskega stiliziranega angelja, ki je palico pričel itd. Ne, tu je enkrat res naša slovenska beletristika narisana. Slovensko dekle v svoji narodni noši zre sanjavo v lep naš svet ter drži pero v roki. In sedaj zvon, pa ne tak, kakor smo ga bili dosedaj vajeni, ampak tudi nov. L-poglejte kako ljubki narodni ornamenki ga krasijo. Obdruževali smo tudi čudovito preprosto in vendar, ali bolje: in zato tako dekorativno tehniko, v kateri je slika izvršena. Da to je naš jezik. Tako govorite z nami, slovenski umetniki, če bočete, da vas razumemo! Pa tudi v zvezek sam je treba pogledati. »Glava« in vsaka inica je tu nova. Zdi se nam, da vidimo v teh slikah naše narodne pesmice v svoji krasni preprostosti. Male sličice predstavljajočo to fanto, ki natakne dekleho prstan na pretek, tam otroka, ki gleda začudeno za lepim metuljčkom, tu zopet deklino s težko butaro na hrbtu, tam starega berača s harmoniko itd. Vse to je delo našega mladega slikarja Maksima Gasparija. Da, ta je naš fant, ta Gasper. Ta je naš drugi Zupančič, le s to razliko, da nam posreduje svoje misli in mislice s svojimi slikami in sličicami. Pri tej priliki pa bi izrekel ponižno željo. Ali bi ne bilo mogoče, da bi uredništvo »Ljubljanskega Zvona« dalo natiskati vse nove inicijale na polni papirja in prodajalo te pole posebej. Kakor na

primer prodajajo nemški listi »Jugend« in »8 mptieissimus« svoje slike tudi v posebnih odtisih. Vsakdo bi gotovo z veseljem posegel po teh polah. To bi bila za »Zvon« ne glede na dobiček, ki bi mu iz tega vrasel, tudi lepa reklama. A reklama bi bila tudi za nadarjenega ilustratorja Gasparija, kateremu gotovo pota niso posejana s cekiri... Zadelek je torej tu. In ker pravijo, da je »initium dimidium laboris«, amemo menda upati, da bo sledilo vedno več novih knjig in brošur slovenskih, opremljenih od naših ilustratorjev Gasparija in drugih. X—.

— Županstvo v Cerkljah.

Pri volitvi župana v Cerkljah je igral veliko vlogo »likof«. Če ta ni zadostoval, so obljubovali štipendije sinovom odbornikov, obrtnikom pa so obljubovali, da jim pojde županstvo na roke, to se pravi, da bo pristansko. Seer pa delajo klerikalci povsod tako. Ose župan je sveda največ mislil nase. Zahteval je 1030 kron plače na leto. Za človeka, ki se ni uočil drugega kot drva sekati, tresti štuco in nadlegovati harmoniko, je to pač malo preveč. Županov zgled je posnemal fajmošter in je zahteval, da se morajo na občinske stroške napraviti nova okna v farožu. Kakor se vidi, bo klerikalno županstvo pravi blagoslov za Cerklje.

— Okusi so različni.

Kamniškemu tehanstu se zdi kamniški odvetnik dolgočasen. To je pač stvar okusa. Kamniška Lojzka bo gotovo potrdila, da je tehant Lavrenčič jako kratkočasen gospod in tudi drugi Kamničanje ne bodo temu ugovarjali, ker vse kaže, da ima tehant navade, kakor kak turški paša.

— Predavanja »Prosvete« v »Westnem domu«.

Včeraj zvečer je završil phil. Grošelj ciklus svojih zanimivih predavanj o vesmiru. K zaključnemu predavanju je došel izredno mnogo občinstva; skoro polovica poslušalcev so bile dame, a tudi delavski sloji so bili številno navzoči, kar dokazuje, da je interesantni tema. O koncu sveta imel posebno privlačno silo. In temu se ni čuditi, saj je konec sveta ona zagonetna uganka, s katere se bavi človek, odkar je jel živeti in misliti. O koncu sveta se je že mnogi mislili, mnogo raziskavalo in pisalo, vsakdo se zanima za to vprašanje, a v kljub temu še vlada v najširših slojih popolna nevednost v tem vprašanju. Ljudstvo in še celo dober del razumnosti si še vedno misli konec sveta tako, kakor ga opisujejo stare svete knjige in kakor ga v živih barvah riše duhovnik, kadar čita evangelij e sodnem dnevu, ko bo zatemnelo sonce, ko bodo zvezde padale s neba in zemlja pokala v svojem ogrožju. Kar je moderna znanost po dolgotrajnem in natančnem proučevanju in raziskavanju v tem vprašanju neovržno dogajala in dokazala, to je še vedno za široke sloje ljudstva s sedmerimi pečati zatvorjena knjiga. In da se je ta knjiga končno vendarle tudi odprla našemu ljudstvu, je nemala zasluga g. Grošlja. V uvodu svojega predavanja je govoril omenjal, kake prazne vere in brez-

iskre reformacije na Slovensko. Ko so se deželni stanovni še upirali reformaciji, je ljudstvo že povsod revoltiralo proti cerkvi in duhovščini in tudi proti posamičnim naukom, kakor kaže takrat skoro splošno dosti krat silno surovo navadno demonstiranje proti najsvetejšemu. Reformacija je znamenito vplivala tudi na to, da se je slovenski narod začel puntati proti državi — kar priča pasivna asistenca in časih direktna pomoč Turkom proti cesarju — in proti fevdalizmu sploh. V začetku reformacijskega gibanja so se kranjski deželni stanovni bali, da bo novo gibanje revoltiralo duhove proti vladarju in graščakom in nekaj desetletij za časa kmetijskih puntov in navalov Turkov se je pokazalo, da je to bila resnica.

Naš namen ni, podati tu kako sliko reformacije. Kar smo povedali, ima samo namen pokazati, da reformacijsko gibanje v bistvu ni bilo drugega, kakor boj za duševno svobodo, za gospodarsko in politično emancipacijo, za kulturno in narodno prerojenje. Da je katolicizem to prekrasno gibanje zatrl in zadušil, to je za naš narod največja nesreča.

(Dalje prih.)

Kako si stvarimo in ohranimo dobre in zdrave zobe.

Spisal dr. Edvard Bretl, zobozdravnik v Ljubljani.

(Dalje.)

Negovanje zobovja in ust z ozirom na ostalo telo. — Kvarne posledice zanemarjene zobne gnilobe (caries) za splošno telesno zdravje.

Posledice zanemarjene zobne gnilobe se ne omejujejo le na dotični zob, ampak njih škodljivi vpliv se razteza tudi na ostalo ustno duplino in postane mnogokrat celo nevaren zdravju celega telesa.

Ako je v ustih kak gnil zob, pri-sadi se gnjiloba kmalu tudi na sosedne zobe. Pri trajnem zanemarjanju se skvari eden zob za drugim in posledica temu je končno ono žalostno stanje zobovja, katero opazamo pri ljudeh, posebno pri deklicah mnogokrat že v starosti 20 let; meljači (Mahlzähne) in kočniki (Backenzähne) so popolnoma uničeni, prednjaki (Vorderzähne) stoje sicer še, so pa tudi že zelo nagniti. Usta so polna gnilih zobnih korenin; povsod se izceja gnój iz oteklin na zobnem mesu. Bolne korenine vplivajo namreč na zobno meso, ki zelo oteče,

se vname in se začne gnójiti. Vse to provzroči grozovito neprijeten duh iz ust.

Umevno je, da se pri takem stanju zobovja takorekoč okuži vsak dihla in vsak grizljaj. Želodec in pljuča so v nevarnosti. Pri takih nesrečnikih trpi želodec tudi v drugem oziru. Pacient že dolgo ne more dobro zvečiti. Jedi prihajajo premalo razkosane v želodec, ta jih vsled tega ne more dobro prebavljati. Velik del hrane ostane na ta način neizrabljen. Ker pa rabi telo gotovo množino živil, da si ohrani svežo življensko moč, morajo dotičniki uživati mnogo več hrane, da more želodec proizvajati potrebno množino redilnih sokov. Želodec mora odpravljati pomnoženo množino hrane, se z delom preobloži in slednjič onemaga v svojem delovanju — posledica je razširjenje želodca. K vsemu temu se dovaja iz ust oslabljenemu želodcu z vsakim grizljajem množino gnojja s milijoni nevarnih bakterij. Gotovo ni čudno, če nastanejo vse možne želodčne bolezni, če nima oslabljeni človek več toliko odporne sile napram drugim boleznim (jetiki). Zadnji vzrok temu je vedno le pomankljivo gojenje zob.

Toda omenimo še druge posledice zanemarjenega zobovja. Posebno pri otrocih med 8—14 leti otečejo vsled

dolgotrajnih gnilobnih procesov na načetih koreninah in vnetem zobnem mesu kmalu bezgavke (Mandeln) in žleze na spodnji čeljusti in vratu. Ti organi so se navzeli bolezenskih kali iz ust in utegnejo okužiti polagoma ves telesni ustroj. Taki otroci bolehalo pogosto na malokrvnosti; temu se pridruži včasih še glavobol, pomanjkanje teka, lenoba itd. V primeri s starostjo navadno niso dovolj razviti. Strah nas prevzema, če pomislimo, da je že mladi naraščaj, ki naj bi bil ponos staršev, popolnoma oslabil, brez moči napram raznim boleznim. Ni čudno, če večino te mladeži prej ali slej pobere jetika. Neredko je rak na jeziku posledica zanemarjenega zobovja. Na špičastih rogljih odlomljenih zobnih kron se jezik pri zibanju vedno malo poškoduje. Iz takih malih ran se razvije, posebno v starosti, prav lahko rak na jeziku.

Naj opozorimo še v kratkem na zelo važno dejstvo. Kakor znano, se nabajajo v ustni duplini vse možne bakterije, poleg neškodljivih tudi provzročiteljice davice, pljučnice in jetike. V ustih z zdravo sluznico ne morejo ti bacili napraviti nobene škode. Če so pa usta zanemarjena, če je zobno meso vneto in gnójno, tedaj so dani bakterijam vsi pogoji za nadaljno pomnožitev. Naselijo se v zrahlini in poško-

dovani dlesni, v votlih zobeh, v gnilem zobnem mozgu, odkoder prodre v razne žleze, v čeljusti, v čelno duplino, v notranje uho, v pljuča, v prebavila in v krvne cevi. Čimbolj zanemarjena je ustna duplina, tem večja je nevarnost, da nalezemo bolezen.

Ker so otroci mnogo bolj podvrženi nalezljivim boleznim kot odrasli, se more ravno pri njih z rednim gojenjem ust in zobovja mnogo storiti, da se prepreči to bolezen. To velja za davico, škrlatno in ošpice, ki imajo svoj glavni sedež v ustni duplini, oziroma se pri njih pojavijo prva znamenja bolezni v ustih, tako, da ni dvoma, da imajo bolezenske kali tu svoj vhod v telesni organizem.

Naloga narodnega gospodarstva in osebna dolžnost vsakega je, da se vse sloje človeške družbe opozori na potrebnost gojitve ust in zob. Predvsem je treba to zavest v naši mladini obditi in ojačiti. Da se da v tem oziru za splošno ljudsko higieno marsikaj storiti, nam pričajo odnošaji na Angleškem. Tu so najprej pričeli nastavljanje šolske zdravnice in šolske zobozdravnike, ki so dosegli kmalu velike uspehe. Gnilih zob ne pulijo same, ampak jih tudi polnijo (plombarajo).

(Dalje prih.)

miselnosti so bile razširjene še pred nedavnim časom celo v krogih „učeeh“ o koncu sveta in kako je to praznovernost umela spretno in lokavo porabiti cerkev, da je s strašilom bližajočega se konca sveta praznila demarice lahkovernega ljudstva. Tega hudica, ki ga je svoje čuti pri vsaki mogoči priliki človeštvu cerkev naslikala na steno, je moderna znanost enkrat za vselej ubila. Predavatelj je na to razpravljaval o nevarnostih, ki groze obstanku naše zemlje od lastnih in tujih soluc, od sil, ki spe v njenem lastnem ogrodju itd., o vulkaničnih izbruhih in p tresih itd., in prišel do zaključka, da te sile ne tvorijo prave nevarnosti obstanku naše zemlje. Vkljub temu pa je dognana stvar, da naši zemlji vendarle nekoč udari zadnja ura. Dokazano je namreč, da luč našega sonca, tega izvora vsega življenja, vedno bolj pojemlje in peša, in napočil bo čas, ko bo sonce prenehalo k nam pošiljati svojo oživljajočo gorakoto; takrat bosta sneg in led pokrila zemeljsko oblo in udušila vse življenje na našem planetu in zopet bo prišel dan, ko se spremene vseмирni svetovi v kaos, iz katerega bosta mrtva materija in slepa sila znova rodili popolnejše, dovršenejšje svetove. Dokazujejo, da je vseмир večni, da se v njem ne izgubi noben prah in da je v naravi večni napredek, je govornik sklenil svoje semtertja pesniško navdahnjeno predavanje s „Zlatoroga“, kjer se opeva sonce in čudotvorna moč naravnih sil. — Gosp. Grošelj predava v sredo zvečer ob navadni uri o radiju in njegovih žarkih.

— **Pevski zbor „Glasbene Matice“** priredi v nedeljo, dne 15. t. m. ob 1/2 8. uri zvečer v zgornji veliki dvorani „Narodnega doma“ zabavni večer s plesom. Na sporedu je petje moškega in mešana okteta, 2 komična prisrca in burka „Mosalina“. Sodeluje društvena godba, katera bo igrala samo nove točke. Zabavni večer se seveda vrši pri pogrnjenih mizah. Restavracija „Narodnega doma“ g. Bogović zagotavlja, da bodo za pijačo in jedila najnatančnejše preskrbljeno. Točila se bodo ista vina kakor druge dni, o kojih kakovosti se je že vsak povalno izrazil. Cene ostanejo tudi navadne. Natančnejši spored sledi.

— **Javna vinska pokučnja.** Kakor navadno, bo pr. hodoja vinska pokučnja v tukajšnji deželni vinski kleti v sredo od 6—9. ure zvečer. Dospelo je zopet nekaj novih vinskih vzorcev.

— **Poročil se je** nadučitelj v Trzinu g. Hr. Hrabroslav Skuli z g. d. Helai Salokarjevo iz Ljubljane. Čestitamo!

— **Akademija.** V soboto 7. januarja t. l. je predaval v Trbovljah gosp. dr. Alojzij Kraigher o ohranitvi otrok. Med mnogoštevilnim delavskim poslušalstvom je bilo precejšnje število žensk, katerim je bilo predavanje v prvi vrsti namenjeno.

— **Kostumna veselica na drsališču.** Povodoma 25. etne družta, ki vzdržuje drsališče, bo v četrtek, dne 12. t. m., seveda le, če bo vreme ugodno in dober led — na drsališču kostumna veselica. Drsališče bo razsvetljevalo 12 obločnih in mnogo drugih luči, daje se bode užgal bengaličen in umetni ožen. Godba bo svirala od polu 7 do polu 9. ure. Nečlani bodo morali plačati vstopnina 1 K.

— **Akademija.** V nedeljo je predaval v Lški v telovadnici šišenskega Sokola g. dr. VI. Ravnihar o važnosti telovadbe in o sokolski ideji. Na predavanje je prišlo kakih 80 članov šišenskih narodnih društev.

— **Podraženje sladkorja.** Kdor pogleda v „N. u. e. Freie Presse“ ali v kak drugi veliki list, spozna, da je cena sladkorja že na Dunaju jako visoka. S tovarno po 3 1/2 K vred velja sladkor trgovca v Ljubljani 35 1/2 K. Za to ceno ga pa le dobi, če ga kupi cel vagon; če ga kupi v manjših množinah ga velja sladkor še več. V najboljšem slučaju dobi torej trgovec sladkor za 85 1/2 K, prodaja ga pa po 84 K. K tej izgubi je pa priložiti še režijske izdatke, ki tudi niso majhni. Vzpričo temu je naravno, da bodo trgovci v Ljubljani in na deželi najbrž ceno sladkorju zvišali, tembolj, ker poročajo listi, ki so v zvezi z izdelovalci sladkorja, kakor n. pr. „Politike“, da ni čisto nič upanja, da bi se tovarniške cene znižale, pač pa se je bati, da se bodo cene v tovarnah še izdatno zvišale. Z ozirom na to opozarjamo občinstvo, naj bo pripravljeno na znatno zvišanje cene sladkorju. Kdor more, temu svetujemo, naj se, dokler je še sedanja cena, preskrbi s sladkorjem.

— **Smrt starega ljubljana v tujini.** V visoki starosti 99 let je dne 9. t. m. v Grünbergu (Pruska Slesija), bivajoč pri svojem sinu, umrl gosp. Ivan Senegačnik, o. kr. katastralni cenilni pristav v pokouju. Značilne za pokojnika so bile besede, katere je pisal še pred dvema leti svojemu tu bivajočemu nečaku: »Vse bi bilo še dobro, samo če grem d v ur daleč na sprehod, sem že — vračujoč se domov truden.« Pokojnik užival je pokojnino od leta 1871. Bodi mu prijazen spomin!

— **Bolnica v Kandiji.** I. XI. letnega poročila za l. 1901 je razvidno, da je bilo lani v tej bolnici zdravovanih 1672 oseb m. a. njimi 924 kmetov, 153 dninarjev, 98 šolarjev, 26 gimnazijcev, 16 duhovnikov itd. Ozdravljenih je bilo 1008 oseb, zboljanih 432 neozdravljenih 88. Umrla jih je 52, v oskrbi jih je ostalo 92.

— **Požar.** Z Drora se nam poroča: Dne 8. januarja ob 1/2 12. uri zašlo je goriti pri posestniku „Adamu“ na Dvoru. Nevarnost je bila velika za vas in tudi za sosedno vas Jamo. Htra pomoč domaših ljudi in pa bližavna hitrost slavnega gasilnega društva iz Žužemberka je ožen, ki je vzel tudi dve drugi hiši, omejala na samo eno poslopje. Tudi lesno skladišče g. Glaventa se je bilo že vnelo, a vse je premagala vstrajna človeška roka. Pri današnjem ognju se je zopet pokazala velika korist požarne brambe. Bog ve, kaj bi se bilo zgodilo, da ni s obdu dovanja vredno hitrostjo pribitelo na pomoč gasilno društvo iz Žužemberka s svojo brigadno in polnoštevilnim moštvom, ki je pokazalo svojo izurjenost v času nesreče. Hvala in slava neutrudnim gasilec!

— **Nova postaja južne železnice.** Dne 25. t. m. se vrši politični obhod s pogostenjem za razslutitev, da se ustanovi postaja Verd med Borovnico in Logatcem.

— **Semenj.** Dne 9. t. m. je bilo na mesečni sejemski prignanih 827 konj in volov, 312 krav in telet, skupaj 1139 glav. Kupčija je bila pri konjih k. kor pri govedih živini srednja.

— **Glas iz občinstva.** Piše nam: Na Rešnjem cestu v hiši št. 25 stanuje človek, ki ima navado, da v ponočnih urah tako strahovito razgraja, da moramo pač zahtevati, naj policija temu naredi konec. Otroci tega človeka so tako podivjani, da ni nihče pred njimi varen.

— **Nepošten hlapec.** Pri Ivanu Kunčiču službuječi hlapec Ivan Vidic, doma iz novomeškega okraja, je imel zaupanje svojega gospodarja ter je smel pobirati denar namesto gospodarja za prodano sodavico. Včeraj pa je Vidic denar v snesku 31 K 40 vin. sebi pr držal in bres odpovedi iz službe odšel se veselits gospodarjev denarjem.

— **Nepreviden voznik.** Včeraj popoldne je pripeljal hlapec Valentin Drganc s omnibusom iz Maledvega dvorišča na Dunajsko cesto, ko je ravno mimo pripeljal električni voz. Drganc je zadel s sadnjim delom svojega voza v električni voz in je močno poškodoval omrežna vrata. Druga nesreča se ni pripetila.

— **Tram ga je ubil.** Na dolenskem kolodvoru so danes popoldne hlapci prevoznika I. Travnar razkladali tramove iz železniškega voza. Pri razkladanju je pomagal tudi 23 let stari delavec Anton Hiebl, rodom Ljubljčan. Nepričakovano pa so se podrli tram ter je padel eden Hiebl na glavo in mu je zmečkal. Hiebl je bil takoj mrtev. Truplo so prepeljali v mrtvašnico k sv. Krištofu.

— **Prisiljenec pobegnul.** Iz prisilne delavnice je danes zjutraj pobegnul prisiljenec Josip Čaš iz Drage pri Kopru. Čaš je bil posebno vreden prisiljenec, a je vendar odnesel erarično obleko.

— **Proti možu bi morala pričati.** Danes je bila klicana v tukajšnjemu deželnemu sodišču I. Bave, delavčeva žena iz Gorice, da bi pričala zoper svojega moža radi hudo delstva požiga. Da bi pa imela za to pogum se je nekoliko napila. Na bodniku pred pravno dvorano pa jo je zadržal pijaca premagala ter je padla in se na glavi močno poškodovala. Bila je z rešilnim vozom prepeljana v deželno bolnišnico.

— **Pogreša se.** Dne 6. t. m. je pobegnil Anton Pollik, 14 let stari strugarski vajenec, kateri se dosedaj še ni vrnil.

— **Delavsko gibanje.** Včeraj se je odpravilo z južnega kolodvora v Ameriko 27 Hrvatov in 22 Slovencev. — Iz Zagreba se je peljalo 10 Hrvatov v Hrušco.

— **Izgubila se je izkaznica za vožnjo na cestni električni železnici.** Najditelj se prosi, ker nima izkaznice za njega nobene veljave, naj jo odda na polico. — Posestnica Marija Peršič je izgubila od Šiške do Ljubljane dve hranilnični knjižici z večjima vlogama.

— **Ljubljanske društvene godbe koncert se vrši jutri zvečer v kavarni „Europa“, Dunajska cesta. Začetek ob 9. uri. Vstop prost.**

— **Hrvatske novice.** Razpust hrvatskega sabora? Dne 12. t. m. je sklicana seja hrvatskega sabora. Takoj v začetku pa se baje bor s kraljevim restriptom razpusti ter se razpiše nove volitve. — Strossmayerjeve ulice dobi Osek. — Novarbakilist v Bosni. V Sarajevu je začel izhajati s novim letom v srbski delniški tiskarini štrikar v tednu list „Srbska rieča.“ — Silvije Strahimir Kranjčević, hrvatski pesnik, je postal ravnatelj trgovske šole v Sarajevu.

— **Slovenci v Ameriki — bogataši.** Iz mladega mesca E. ya piše nekdo „Novi Dom“ vinar, da živi v mestu kakih 1600 Slovencev — seveda zgolj delavcev — a postavili so si krasno cerkev, ki je veljala 16000 dolarjev. Srdaj si lahko izračunamo, koliko je prispeval vsak slovenski trpin.

— **Najnovejša novice.** — Dva parnika sta trčila skupaj v Banskotih Avstrijski parnik „Federica“ se je namreč zadel s tako silo v francoski parnik „Rhone“, ki je vozil sol, da se je „Rhone“ takoj potopila. Moštvo se je razilo. S parnikom je izgubljenih 1750 ton soli. — Bavarski princ-vladar Luitpold je padel na gladkih tleh v sobi ter si pretegnil žile na nogi, da bo moral nekaj dni ležati.

— **Vsed snežnih sametov** je ustavljen promet na severnoevropskih in moravskih železnicah.

— **Za fond za nemške dramatike** je daroval vojvoda Meinin gen povodom 100letnice Schillerjeve smrti 20000 mark.

— **Hudo zimo imajo v Nemčiji,** posebno v Slesiji. V prvih štirih dneh t. l. je v Slesiji smrtnilo 18 odraslih in 3 otrok; v vzhodni Pruski je smrtnilo 26 oseb.

— **Na mesto poslancea Syvetona** je izvoljen v francoski ab. r. nio nacionalist admiral Bienaimé. Povodom volitve so bili veliki izgredi. Za vlado pomeni izvolitev hud udarec.

— **Maršal Šakir paša,** načelnik sultanove pisarne, je te dni umrl. Baje mu škudela črna kava „ni dobro storila.“ Šakir paša je hodil večkrat v posebnih misijah na evropske dvore. Še lani je prinesel cesarju Francu J. žefu sultanov red na Dunaj. Spremljal je tudi nemškega cesarja po Palestini.

— **Italijanski kralj pride** baje v mesecu juniju obiskat su tana v Carigrad.

— **Lev Tolstoj o lenuhih.** O nekem blagorodnem postopcu piše znameniti ruski modrijan Lev Tolstoj, da živi takole: »On je govori in šli; je, piše in čita, to zopet pomeni, da govori in šli; je in igra; je govori in šli; je in se uleže spat, tako minevajo dnovi drug za drugim. In da lahko tako živi, morajo hlapec, kmet, kuharica, kuhar, sluga, košičar, perica delati od ranega jutra pa do poznega večera za njega, ne glede na delo drugih ljudi, ki je po trebno, da imajo košičar, kuharji, sluga vse, kadar delajo za postopca: sekire, sodčke, krtače, oprave, pohištvo, potem vosek, likal, petrolej, seno, drva, goveje meso. Tako morajo vsi trdo delati od ranega jutra pa do poznega večera, da on govori, je in spi.« V teh Tolstojevih besedah je obsodba današnje človeške družbe. Na stotine ljudi dela od zore do mraka, da en sam nepotreben lenuh brezskrbno je, govori in spi.

— **Pariški analfabeti.** Med francoskim vojaštvom je razmeroma še zelo veliko analfabetov. Pri sadnjih naborih se je konstatovalo, da pride v Parizu na 1600 novincev še 118 popolnih analfabetov, ki ne najo ne pisati ne brati. Nadaljnih 110 novincev je znalo samo brati, 570 jih je znalo pač pisati in brati za silo, niso pa niti vedeli, koliko je 2krat 3. Vrhunec nevednosti so dosegli novinci iz 20 pariškega okraja, kjer so našli 21 popolnih ignorantov.

— **Mlada roparska morilka.** V Libercih je mlada deklica izvršila grozovit zločin. 16-letna Marija Hradec je stanovala pri 30-letni delavki Ani Divok. Hradec je svoji gospodinjji navadno spletal laze. Tako je bilo tudi na dan umora. Mlada zločinka je svoji gospodinjji naglo vrgla zanko okoli vratu ter jo tako dolgo zadrževala, da je izdihnila. Potem je mlada morilka vzela svoji žrtvi hranilno knjižico 400 K ter pobegnula. Čez nekaj dni pa se je vrnila ter prišla pravici v pest. Svoj zločin je hladnokrvno priznala.

— **Čudno veličanstvo.** Kraljica-vladarica dežele Svazov v južni Afriki je »dostojna dama«, ker t. hta ravno 308 angleških funtov. Nadavno jo je obiskalo nekoliko angleških potovalec, in kraljica jih je pričakala na vseh štirih. Med »avdienco« je njeno veličanstvo plesalo semtertja ter od časa do časa pokiralo kafersko pivo iz stare steklenice, ki je na za-

goneten način zašla v ta pozabljeni kot semlje. Usta in nos si vladarica briše s svežim listjem, in to je pogosto treba, ker strastno noslja tobak ter kiba.

— **Kako visoki so morski valovi.** V raznih opisih o nevihtah in nesrečah na morju je čitati vedno o praveatih gorah, ki jih delajo razjarjeni valovi. Hidrografični zavod je več let meril valove blizu bregov in sredi morja ter sedaj naznanja, da je povprečna visokost morskih valov v Sredozemskem morju 8 do 10 m, pri zelo slabem vremenu dosežejo 13 m, a najvišji valovi, ki jih je bilo opazovati pri hudih viharjih, so dosegli 15 m. Mnogo različnejši pa so valovi glede dolgoti. Povprečna dolžina valov znaša 170 m, vendar pri zelo viharnem vremenu dosežejo tudi 1000 m dolžine ter se po dijo s hitrostjo 70 km v eni uri.

— **Kupovanje nevest.** „Privolški Kraj“ poroča iz Balande, da tam nikakor ne morejo iztebiti razvade, da se neveste prodajajo. Oče, ki hoče oženiti sina, mu mora najprej preskrbeti zaročenko. On gre z velikim blebom kruha po vasi od hiše do hiše ter vprašuje, koliko zahtevajo za hčer. Pretečeno jesen so bile cene 30 do 35 rabljev. Kupčija se sklene med roditelji, a mladih nihče nič ne vpraša. Po svoji volji in arcu se ne smejo močiti in ženiti. Čestokrat se kupčija razbije le zaradi par kopejk.

— **Novi načrti cesarja Viljema.** Povodom noveoletnega čestitanja na dvoru je začel cesar Viljem daljši razgovor z ameriškim poslanikom. Cesar je izrekel željo, da bi ameriški učenjaki prihajali na Nemško ter bi na vseučiliščih predavali; nasprotno pa bi morali tudi nemški učenjaki iti v Ameriko širit nemško znanost. Cesar je pripomnil, da bi se le na tak način oba naroda bolje razumela. Poslanik Fowler je obetal, da bo skusil storiti vse, da se cesarjev načrt uresniči.

— **Vzgjajališče vegetarijancev.** Vseučilišni profesor Baron je zapustil celo svoje premoženje 440.000 mark mestu Vratislavi za vzgjajališče otrok na vegetarijanski način. Najprej je bil ponudil to ustanovo mestu Berolinu, ki jo je pa odklonilo. Dosedaj je v nenavadni zavod sprejetih osem otrok, dve deklici in šest dečkov.

— **Zavod za male milijonarje.** Da se bogataši ne brigajo radi za vzgojo svojih otrok, je znana stvar. Kakor sporoča list „American“, nameravajo zgraditi nekeje v Ameriki zavod za male milijonarje. V zavod se bodo sprejemali dečki izpod 14. leta, deklice pa izpod 12. leta, seveda le bogatih staršev. Tu pa bo prostora tudi za otroke ločenih zakonskih, da je le dovolj denarja. V zavodu bodo na razpolago dojitje zdravniki, igralnice in šole.

Književnost.

— **Časopis za zgodovino in narodopisje.** Izdaja Zgodovinsko društvo v Mariboru. Urejuje Anton Kaspret. Zdjaj sta izšla 3. in 4. snopič prvega letnika tega znanstvenega zbornika. Poleg dveh velikih razprav prinašata še več krajših in celo vrsto kritik. Posebno zanimiva je razprava dr. Fr. Ilešiča o slovenskem Stajerju in jožefinski dobi. Mnogo novih stvari obsega tudi studija M. Slekovca: Grad in graščina ljutomerska. Poleg nekrologa dr. V. Leven obsegata ta snopiča še naslednje razpravice: Zmazek Fr.: Kje so bile izkopane „negovske čelade?“ — Kaspret A.: Ženitni dogovor Ivana Vajkarda Valvazorja. — Ilešič dr. Fr.: Naša Sava, avstrijsko-francoska meja za Napoleonove „ilirije“. — Kovačič Fr.: Pismo Perzelcelo Središčanom l. 1848. — Ilešič dr. Fran.: K životopisu Ožbalda Gutmanna. — F. K.: Rimske najdbe pri Zrečah. — Priznati se mora, da je „Časopis za zgodovino in narodopisje“ s svojim 1. letnikom pokazal, da pomeni njega ustanovitev veliko pridobitev za znanost in za napredovanje slovenskega naroda.

Telefonska in brzojavna poročila.

Dunaj 10. januarja. Uradno se naznanja, da se skliče državni zbor na dan 26. t. m.

Dunaj 10. januarja. Farška gonja proti tiskovni svobodi se nadaljuje. Klerikalizem upa, da bo nova vlada protifarško časopisje z vsemi sredstvi preganjala in skuša v tem smislu pritiskati na vlado. Sinoči so imeli klerikalci shod na rotovžu in danes je šla posebna deputacija h Gautschu naznanit njih zahteve. Gautsch jim je obljubil, da bo resno uvaževal njih zahteve in jim po možnosti ugodil.

Dunaj 10. januarja. Čas praznih „informacij“ je potekel in ministrski preds. baron Gautsch

je primoran se meritorno pogajati z odločilnimi strankami. Danes so pri njem dr. Pacak, dr. Stranšký in dr. Kramar, da pridejo z njim na jasno glede čeških zahtev.

Dunaj 10. januarja. Oficijozno se potrjuje, da pride dalmatinski namestnik baron Handl kot namestnik v Linc.

Novi Sad 10. januarja. Srbska radikalna stranka je imela tukaj shod, katerega se je udeležilo 330 zaupnih mož. Shod je sklenil, da naj se stranka aktivno udeleži volitev v ogrski državni zbor, in je takoj določil kandidate za razne okraje. Dalje je shod sklenil, da glede volitve v nekaterih krajih stopi v zvezo s hrvatsko opozicijo. Ogrsko vladno stranko bo srbska radikalna stranka povsod pobijala. Program srbske radikalne stranke se — izvzemši narodnostno vprašanje — skoro nič ne razlikuje od programa ogrske opozicije.

Pariz 10. januarja. „Echo de Paris“ je začel danes prijavljati dokumente, iz katerih izhaja, da je Japonšč pripravljen naskočiti Francijo v Indokini.

Pariz 10. januarja. Lujiza Michel je umrla v Marzillji v starosti 69 let.

Carigrad 10. januarja. Sultanov generalni adjutant Riza paša je bil zavrtno napaden in smrtnonevarno ranjen.

Berolin 10. januarja. Uradno se pojasnjuje, da so neosnovane govorice, da je Angleška poslala Nemčiji ultimatum.

Rusko-japonska vojna.

Petrograd 10. januarja. Do Svečnice odpluje iz Libava pet velikih ruskih ladij, ki se pridružijo baltičskemu brodogju.

London 10. januarja. „Morning Post“ javlja, da je kitajska vlada začela jako strogo nadzirati v Šanghaju internirane Ruse in v to svrhu poslala tja štiri kitajske križarke.

Pariz 10. januarja. „Matin“ javlja: Ruski poslanik v Pekinu je p. osil kitajsko vlado dovoljenja, da sme iz Port Arturja v Cifu pribegle Ruse odpraviti v domovino.

Gospodarstvo.

— **Mestna hranilnica v Radovljici.** V mesecu decembru 1904 je 282 strank vložilo 70.835 K 08 h, 312 strank vzdignilo 108.506 K 74 h, 32 strankam se je izplačalo posojil 163.066 K 30 h, denarni promet 715.848 K 59 h.

Umri so v Ljubljani:

Dne 3. januarja: Jakob Hamžič 62 let, 48 let, Radečeva cesta št. 11, Carinoma venturici. — Anton Dolinar delavec 45 let; Konjnske ulice št. 13, otrpneje sra. — Ana Hribar, slikarjeva žena, 40 let, Sv. Martina cesta št. 32, jetika.

Dne 4. januarja: Kristina Weiss, ognjičarja hči, Dunajska cesta, 17 danš 68, življenske slaoosti. — Josip Volič, mestni ubogi, 73 let, Karlovska cesta št. 7, Pneumonija. — Flizabeta Šega delavka 49 let, Holzapflovra cesta št. 5, Carinoma.

Dne 6. januarja: Ludovika Schneider, stotnikova hči, 1 leto, Dalmatinove ulice 10. Pijunica. — Antonija Kalister, delavčeva žena Zalokarjeve ulice 11, 20 let. Jetika.

Meteorologično poročilo.

Vlaka nad morjem 306.2. Srednji aralni tlak 786.0 mm

Januar	Čas opazovanja	Stanje barometra v mm	Temperatura v °C	Vetrovi	Nobo
9. 9. zv.	740.9	0.0	sl. jz.ah.	jasno	
10. 7. zj.	733.5	-1.3	sl. sv.ah.	oblačno	
2. 2. 20.	736.5	3.4	sl. sv.ah.	ak. oblak.	

Srednja včerašnja temperatura: - 0.6° normale: -27°. — Padavina 0.0 mm.

